

Reduksjon av fremmedvann må pris-settes

I mange norske avløpssystemer består en stor del av vannet som transporteres til renseanleggene av fremmedvann. Det betyr at både transportsystem og renseanlegg belastes med store mengder vann som ikke trenger behandling, men trygg bortledning til nærmeste resipient. I realiteten er dette et samfunnsproblem med betydelige økonomiske og miljømessige konsekvenser, og som i økende grad vil påvirke kostnadene ved fremtidige investeringer i avløpsrensing.

Fremmedvann kan komme fra mange kilder: Innlekking av drikkevann, markvann og grunnvann gjennom utette rør og kummer, feilkoblinger av sluk, tak-nedløp og drenering, eller overvann som finner veien inn i spillvannnettet. I noen tilfeller er fremmedvann et resultat av tidligere beslutninger, for eksempel om å legge en bekk i rør, for å legge til rette for eiendomsutvikling. Enten årsaken er villet eller ikke, er resultatet at store mengder relativt rent vann transporteres gjennom systemer som i utgangspunktet var ment for avløpsvann. Dette fører til økte kostnader til pumping og rensing, større belastning på infrastrukturen med økt risiko for overløp og økte utslipp til resipientene når kapasiteten overstiges.

De fleste kommuner er godt klar over utfordringen. Kartlegginger gjennom Norsk Vanns rapporteringssystem bedreVANN, som dekker 84% av landets befolkning, viser at omtrent halvparten av kommunene har 50 prosent fremmedvann eller mer i tilrenningen til renseanleggene. Samtidig viser tallene at det er svært vanskelig å oppnå store reduksjoner i praksis. Til tross for betydelige investeringer i sanering

av ledningsnett er det vanskelig å se en tydelig nedgang over tid. Det er ingen direkte sammenheng mellom høy rehabiliteringstakt og reduserte fremmedvannsmengder. Dette ser en ved flere store renseanlegg, blant annet VEAS, Ladehammeren og Høvringen, der lange tidsserier viser utfordringer med stabilt store fremmedvannsmengder. Samtidig gjør variasjoner i nedbør og klima det krevende å tolke utviklingen fra år til år.

Likevel haster det med å få ned mengdene fremmedvann. Norge står foran store investeringer i oppgradering og utbygging av avløpsrenseanlegg. Dersom disse anleggene må dimensjoneres for å håndtere store mengder fremmedvann, vil kostnadene bli betydelig høyere enn nødvendig. Reduksjon av fremmedvann må derfor i større grad løftes frem som en strategisk satsing i kommunene.

Men hvordan skal vi lykkes? For det første må vi fortsette å dele gode erfaringer i sektoren. Kommuner som oppnår resultater, må synliggjøre hvilke metoder som fungerer og erfaringer de har gjort seg. Det kan også hentes inspirasjon og kunnskap fra land som har arbeidet systematisk med reduksjon av fremmedvann over lang tid. For det andre trenger vi rimeligere og enklere metoder for å måle vannføring og identifisere hvor fremmedvannet kommer fra. Målinger i ledningsnett er ofte en forutsetning for å kunne prioritere riktige tiltak. Eksempler på dette er bruk av temperaturmålinger og IR-kamera for å finne lekkasjer av drikkevann i avløpsvannet, samt ulike analyseverktøy som gjør det mulig å lokalisere områdene i avløpsystemet som har de største utfordringene. Til

slutt trenger vi også bedre verktøy for å dokumentere effekten av tiltak. Det er behov for å dokumentere effekten av tiltakene, slik at en kan se hvor mye redusert fremmedvann som investeringen har gitt. Først når vi klarer å synliggjøre den økonomiske gevinsten av slike tiltak, vil

reduksjon av fremmedvann bli prioritert på linje med andre investeringer i sektoren. Fremmedvann må med andre ord ikke bare måles – det må pris-settes.

Redaksjonskomiteen

Rør ikke ved mitt hjerte i dag.
Våren har gjort det alt.

- Inger Hagerup

Design, Petter Wang